

Onderweg naar nieuw leven

Ds. Sara Dondorp, Ledevaertkerk, Chaam

Paaszondag, 12 april 2020

(opgenomen als terugluisterdienst op zaterdag 11 april 2020)

Eerste Lezing: Exodus 14: 1a en 9 t/m 14 en 19 t/m 15:1a

Tweede Lezing, Paasevangelie: Matteus 28:1-10

Inleiding op het thema

Thema vanmorgen is: Onderweg naar nieuw leven. We lezen over de doortocht door de Schelfzee. Doortocht van een leven in slavernij naar een leven in vrijheid. Aan de andere kant van de Schelfzee wacht een nieuwe werkelijkheid. De premier zou zeggen: 'Het nieuwe normaal...' Het is een verhaal dat wonderwel past in deze wonderlijke tijd. Toch nog even een opmerking over de farao en zijn ruiters die verzwolgen worden onder het water. Moet dat nou, vragen mensen vaak. In het verhaal staan die ruiters voor de vijand, voor het gevaar. Lees voor farao's legers het woord 'Corona' en het wordt duidelijk. Als Corona verzwolgen wordt, is dat toch vreugdevol nieuws! Uiteraard lezen we ook het Paasevangelie. Doortocht door de dood heen naar een nieuwe werkelijkheid. Een werkelijkheid die voor ons nog ongrijpbaar en onbegrijpelijk is. We kunnen er hooguit over zingen...

Overweging

Gemeente van Jezus Christus,

We leven in merkwaardige tijden. Het is al bijna een cliché geworden om dat te zeggen. Handen geven mag niet meer, daar begon het mee. Handen wassen moet, liefst zo vaak mogelijk. Daarna werd het strenger: geen samenkomsten meer, zo veel mogelijk thuis werken, altijd anderhalve meter afstand houden. Wie had dat een paar maanden geleden allemaal kunnen bedenken! In enkele weken tijd zijn we in een andere wereld terecht gekomen. En de prognose is dat het nog wel even zo zal blijven. Premier Rutte sprak over 'het nieuwe normaal'. De anderhalve meter regel zal nog wel heel lang blijven gelden, en wanneer we weer bij elkaar kunnen komen weet niemand. Corona is een soort waterscheiding geworden. We hebben de tijd vóór Corona, het lijkt wel een eeuwigheid geleden. Hoe het na Corona zal zijn kan niemand zeggen. In elk geval niet meer zoals het was. Onbekend terrein. En nu leven we in een waterscheiding van de tijd.

Al voor Corona uitbrak hadden we bedacht om Exodus 14 te lezen. Het verhaal over de doortocht door de Schelfzee. Dat verhaal blijkt nu ineens onvoorstelbaar actueel te zijn. Het is een letterlijke waterscheiding. Een absolute breuk tussen de bekende tijd vroeger en het totaal onbekende, ongewisse en vreemde later. Dit is het verhaal van Pesach: bevrijding uit de slavernij van Egypte. De Synagoge heeft deze week Pesach gevierd. Net als wij hier: zonder samenkomsten en met veel kunst- en vliegwerk.

Pesach: De Eeuwige heeft het volk uitgeleid uit de onderdrukking. Maar vandaag ligt het accent anders. Het is niet alleen een bevrijding, het is ook een waterscheiding. Letterlijk: het volk wandelt dwars door de Schelfzee. Maar ook symbolisch: het volk

passeert een grens naar een niemandsland. Alleen al in de doortocht door het water zit heel veel symboliek. Daarop wijst Jonathan Sacks, die momenteel mijn gids door Exodus is.¹ Het splijten van de zee, schrijft hij, staat ook symbool voor het verbond. In oude talen werd gesproken van het 'snijden' van een verbond. Als ceremonie werd bij een verbond een offerdier in twee stukken gesneden. De verbondspartners stonden daar dan tussenin. De scheiding van dingen die normaal verenigd waren, stond symbool voor de vereniging van personen die eerder gescheiden waren. Hier loopt het volk tussen twee gedeelde stukken van de Schelfzee, als teken dat ze daardoor verbonden worden met de Eeuwige. Eerst waren ze slaven van farao, daarna werden ze dienaren van de Eeuwige. In het Hebreeuws is dat twee keer hetzelfde woord: avadiem. Eerst waren ze eigendom van de farao, nu zijn ze Gods bezit. In het eerste geval is het woord vertaald met 'slaven' en in het tweede geval met 'dienaren'. Een slaaf is iemand die geen vrijheid heeft. Een dienaar is iemand die geroepen is tot vrijheid. Dat is een wezenlijk, een existentieel verschil.

Dit verschil legt Sacks uit aan de hand van twee veldslagen in het verhaal. Over de eerste veldslag hebben we vanmorgen gelezen. De veldslag bij de Schelfzee, waarbij men de opdracht krijgt: doe niets! Onwillekeurig denk ik aan de opdracht die wij nu gekregen hebben, onze strijd tegen het Coronavirus: blijf thuis, doe niets! In zekere zin is niets doen, afwachten, ook een vorm van iets doen. Het heeft iets te maken met overgave vol vertrouwen. Doe niets, de Eeuwige zal voor jullie strijden, jullie moeten stil zijn. Er klinkt iets in door als: heb nu maar vertrouwen dat het goed komt. Maar oog in oog met een groot gevaar kan je je toch niet zomaar overgeven? Het gevaar waar Israël mee geconfronteerd wordt is inderdaad zeer groot. Die paarden en wagens van de farao, dat was het sterkst denkbare leger. Mensen zaten klem tussen dat sterke leger en het water van de zee. Geen enkele uitweg mogelijk. Blijf dan maar eens stil afwachten! Misschien is dat nog wel het grootste wonder. Dat ze dat doen. En dan verliest het sterkste leger van de wereld van een groep armoedzaaiers! Als dat niet een verhaal is van hoop en vertrouwen tegen beter weten in!

Corona vormt op een heel andere manier een gevaar voor onze samenleving. Voor de gezondheid van individuele mensen en voor hoe we samen leven. Voor het voortbestaan van verbanden en voor toekomstperspectieven. Denk aan daklozen, aan mensen die geen veilig thuis hebben, mensen die afhankelijk zijn van anderen, mensen die structuren nodig hebben. Er zijn zoveel mensen die op zoveel manieren in de knel komen. Maar op dit moment, nu we nog niet weten hoe het er straks uit zal zien, is voor de meeste mensen niets doen de beste manier om te helpen. Later, in een volgende fase, zal dat vast anders zijn. Zo kom ik op de volgende veldslag die het volk Israël te bevechten krijgt. De strijd tegen Amalek. Later, onderweg in de woestijn. God is daarbij betrokken, maar de mensen moeten zelf vechten. Hier moeten ze juist wel zelf iets doen.

Het verschil tussen de strijd bij de Schelfzee en die tegen Amalek, zo concludeert Jonathan Sacks is dat in het eerste geval God strijdt voert. In de strijd van God verandert de natuur en splijt de zee. Maar de strijd die wij zelf voeren verandert

¹ Jonathan Sacks, *Exodus, boek van bevrijding*, uitg. Skandalon 2019, p. 119-126

onzelf. Dat kan God niet voor ons doen. Die gedachte levert een perspectief op dat ik bijzonder hoopvol vindt. Wij zijn op weg naar een andere werkelijkheid, een onbekende wereld. We gaan een grote transformatie tegemoet. Het voelt als lopen dwars door de zee. Naar een onbekende wereld. Aan de overkant van de zee is alles ongewis: maar Mozes barst in zingen uit! Samen met heel het volk zingt hij Gods lof! Samen zingen ze over zijn vertrouwen in de Eeuwige. Alles is anders, alles is onbekend, maar er is toekomst, er is leven!

Daar ligt volgens mij het verband tussen Pesach en Pasen. Waar het verhaal volledig dood lijkt te lopen, is nieuw leven mogelijk. Dat is wat de vrouwen aan het graf ervaren. Jezus is niet dood: hij leeft! Ook al lijkt het leven dood te lopen, met Pasen in de rug is er perspectief. Hoe moeilijk het leven in tijden van Corona is, we kunnen er doorheen komen. Er is samenleven mogelijk, ook op anderhalve meter afstand. Misschien kan dat ons het vertrouwen geven, en de kracht om het vol te blijven houden, om met elkaar vindingrijke uitwegen te vinden. Om samen met en voor elkaar op weg te gaan. Onderweg naar nieuw leven!
Amen